

WEGWIJZER

JEUGD EN VEILIGHEID

Aanpak risicojeugd en jeugdgroepen

**Houd jongeren uit de
georganiseerde criminaliteit**

Houd jongeren uit de georganiseerde criminaliteit

Bureau Beke onderzocht voor het Ministerie van Justitie en Veiligheid, in het kader van het Breed Offensief Tegen Ondernijende Criminaliteit (BOTOOC), de ingroeimechanismen en rekruteringsprocessen van jongeren in de criminaliteit.

In deze kenniskaart staat hoe je deze opgehaalde kennis in de praktijk toepast. Want jongeren uit de georganiseerde criminaliteit houden of voorkomen dat ze daarin doorgroeien, is een ingewikkeld en langdurig proces. Daarvoor heb je goede interventies nodig. Om die te kiezen moet je weten welke jongeren in de georganiseerde criminaliteit terecht komen en waarom.

Samenhangend programma opstellen

Hoe kom je tot een samenhangend programma met de juiste interventies? Dit zijn de punten om je aan vast te houden:

- Begrijp hoe jongeren in de criminaliteit komen.
- Gebruik de aandachtspunten voor een [context-gerichte aanpak](#).
- Gebruik het overzicht van risico- en [beschermende factoren](#).
- Volg de stappen om [zinvolle interventies](#) te kiezen

Ingroei in de criminaliteit

Vijf ingroeimechanismen zijn van invloed om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit:

- 1 Via sociale verbanden: familie, vrienden, kennissen
- 2 Via het werk of contacten op het werk
- 3 Via hobby's en nevenactiviteiten
- 4 Negatieve levensloopgebeurtenissen, zoals ontslag, een stuk gelopen relatie of een overlijden
- 5 Via rekrutering

Vertrouwen

Rekruteren van jongeren gebeurt op twee manieren: gepland en ongepland. Bij een geplande rekrutering zoeken criminelen gericht naar jongeren met bijzondere vaardigheden of ervaring. Bij een ongeplande rekrutering leren criminelen en jongeren elkaar kennen bijvoorbeeld in de kroeg, de sport-school of via familie.

In beide gevallen speelt vertrouwen een grote rol. Vertrouwen krijgen en onderhouden duurt lang. Jongeren moeten eerst laten zien wat ze kunnen of opdrachten uitvoeren.

Interessant voor criminelen

Criminele organisaties zoeken bewust naar bepaalde mensen die:

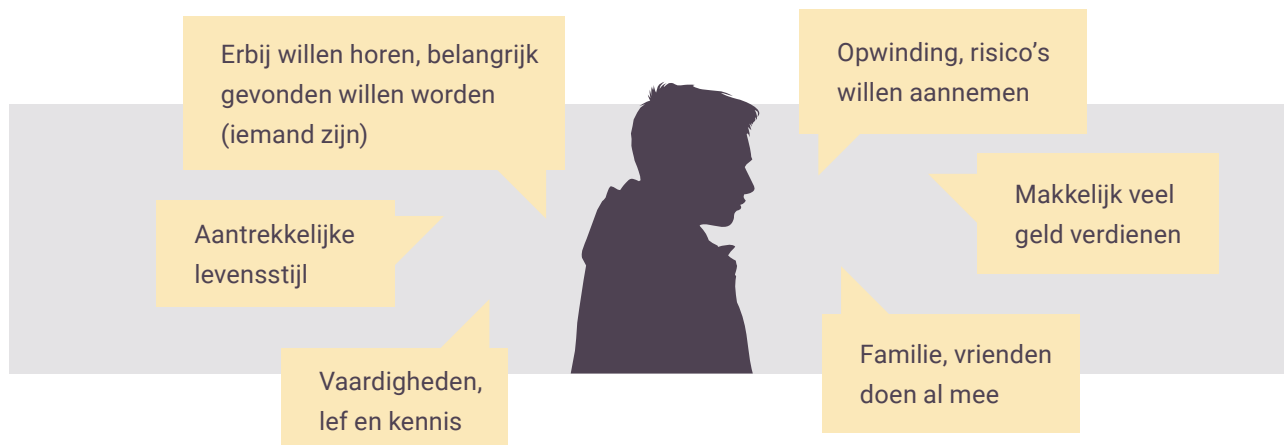
- iets kunnen (criminele vaardigheden);
- iets durven (risicovolle activiteiten uitvoeren);
- bereid zijn om iets te doen (niet bang zijn om geweld te gebruiken en risico's te nemen ondanks dat de kans op een aanhouding groot is);
- ze kunnen vertrouwen;
- ze kennen;
- een waardevolle positie hebben die handig is bij illegale activiteiten (zoals een notaris, elektricien of chauffeur);
- beïnvloedbaar zijn (bijvoorbeeld een licht verstandelijke beperking hebben of schulden).

Aantrekkingskracht voor jongeren

Jongeren willen meedoen aan georganiseerde criminaliteit omdat ze:

- makkelijk veel geld willen verdienen;
- risico's willen nemen, lef hebben, handig zijn en veel weten;
- de opwinding of aantrekkelijke levensstijl nastreven;
- erbij willen horen, belangrijk gevonden willen worden (iemand zijn);
- willen meedoen met familie of vrienden.

Waarom is de georganiseerde criminaliteit aantrekkelijk?

Contextgerichte aanpak

Met een contextgerichte aanpak houd je jongeren uit de georganiseerde criminaliteit. Daarvoor doe je het volgende:

- Maak een goede analyse van de problemen die er spelen. Zorg dat je de precieze doelgroep in beeld hebt als je een interventie wilt uitvoeren.
- Neem de beschermende factoren én risicofactoren mee uit het onderzoek van Bureau Beke. Door te focussen op deze factoren kun je gericht een interventie inzetten die aansluit bij de problemen die spelen bij een jongere of groep.
- Voor een goede analyse breng je de systeem-informatie en straatinformatie bij elkaar. Je voert gesprekken met jongeren, hun ouders en met professionals om een goed beeld te krijgen.

Hulpmiddelen

- [Misdaadcarrières voorkomen en doorbreken](#). Dit is een voorbeeld van het combineren van systeem- en straatinformatie.
- Lees vanaf pagina 11 in het [e-book 'Succesvolle aanpak jeugdgroepen'](#) hoe je informatie kunt verzamelen en een analyse maakt.
- [Handreiking Duiding problematisch jeugdgedrag](#).
- Het werkproces [7 stappenmodel aanpak jeugdgroepen en risicogedrag](#).

- Een analyse is altijd dynamisch; houd deze dus actueel door te monitoren.
- Kijk naar wat er in de gemeente aanwezig is: welke instanties en welke partners zijn in staat om interventies uit te voeren en hebben ook de capaciteit om dit te doen?
- Zorg voor een goede verbinding met partners uit het veiligheidsdomein en het zorgdomein zoals het jongerenwerk, school, Halt, verslavingszorg. Dit doe je door in elkaar te investeren. Leer elkaar kennen en weet elkaar te vinden.
- Stel haalbare en meetbare doelstellingen op die passen bij het ambitieniveau van het interventieprogramma. Doe dat ook voor de gekozen interventies.
- Houd met een monitor zicht op de voortgang van de interventies. Dat helpt je ook bij de verantwoording van het programma.
- Voor de monitoring stel je vooraf indicatoren op. Belangrijk is om tijd en geld te reserveren voor het monitoren.
- Zorg voor de voortgang van het programma. Bijvoorbeeld dat er bij een wisseling van medewerkers een goede overdracht plaatsvindt.

Beschermende factoren en risicofactoren

Om de ingroei en doorgroei van jongeren in de georganiseerde criminaliteit te voorkomen of te stoppen heb je interventies nodig die werken. Een interventie heeft de meeste kans van slagen als je al tijdens de analyse van de problemen zoveel mogelijk relevante beïnvloedbare en niet-

beïnvloedbare risico- en beschermende factoren in beeld brengt. Wil je een interventie inzetten, kijk dan vooral naar de beïnvloedbare factoren. Deze helpen om een probleem kleiner te maken.

Sommige factoren kun je niet of nauwelijks beïnvloeden, maar je kunt er wel alert op zijn.

Het vergroot namelijk het risico dat jongeren in de criminaliteit belanden.

Hieronder staan de verschillende factoren:

Beschermende factoren die de kans op rekrutering verkleinen

1. Kunnen reflecteren
2. Moreel inzicht hebben
3. Het criminele leven te stressvol vinden
4. Een betekenisvolle, steunende derde hebben
5. Erkenning krijgen voor talenten en succeservaringen
6. Een verandering van omgeving
7. Een nieuwe identiteit ontwikkelen
8. Ambities hebben
9. Het financiële gewin valt tegen
10. Geen schulden hebben
11. Een baan hebben
12. Positieve levensloopgebeurtenissen: vinden van een partner, werk, ouderschap

Risicofactoren die de kans op rekrutering vergroten

1. Drugsgebruik
2. Laag opgeleid zijn
3. Geen dagbesteding hebben (schoolverlater, geen baan)
4. Financieel kwetsbaar zijn
5. Antisociale persoonlijkheidskenmerken hebben
6. Een gevoel van desillusie hebben
7. Een werkomgeving hebben waarin sociale banden met personen in de georganiseerde criminaliteit ontstaan
8. Bij een (criminele) jeugdgroep (willen) horen
9. Het idee dat georganiseerde criminele groepen een aantrekkelijke levensstijl leiden, makkelijk en snel geld verdienen
10. In de sociale omgeving zijn georganiseerde criminele groepen actief
11. Tijdens de jeugd of adolescentie zijn geweldsdelicten gepleegd

Factoren die niet of lastig beïnvloedbaar zijn: wees hier alert op

1. Familiebanden hebben binnen de georganiseerde criminaliteit
2. Vrienden en kennissen hebben binnen de georganiseerde criminaliteit
3. Een criminele achtergrond hebben
4. Criminele vaardigheden hebben
5. Een specifieke expertise of beroep hebben

Op zoek naar interventies en factoren

Bureau Beke voerde een praktijkscan uit op de interventies die vanuit de BOTOC-aanpak zijn opgestart. Deze interventies zijn op thema's ingedeeld en bekeken op risicofactoren en beschermende factoren.

Veel interventies uit de praktijkscan zetten in op verandering van antisociaal gedrag, het beter kunnen reflecteren op gedrag en het verkrijgen van moreel inzicht. Dit moet de kans op ingroei in de georganiseerde criminaliteit verkleinen. Een voorbeeld is de NJi-erkende interventie 'Alleen jij bepaalt wie je bent'.

Interventies kiezen

Zoek je naar interventies, dan kijk je in de eerste plaats naar het **soort** interventie. Je zoekt bijvoorbeeld naar interventies die jongeren aan een baan helpen. Aan het soort interventie kun je risicofactoren en beschermende factoren verbinden. Deze staan hieronder in de tabel en komen uit het onderzoek van Bureau Beke. Je kiest een interventie waarmee je risicofactoren verkleint of de beschermende factoren vergroot.

De risicofactor 'Vrienden en kennissen binnen de georganiseerde criminaliteit hebben' kun je niet of lastig beïnvloeden. Maar je moet er wel degelijk alert op zijn en rekening mee houden, want het vergroot het risico dat jongeren in de criminaliteit belanden.

SOORT INTERVENTIE	RISICOFACITOR	BESCHERMENDE FACTOR
Uitvoeren van gedragsinterventies en identiteitsvorming	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen reflecteren • Hebben van moreel inzicht
Werktoeleiding / omscholing / opleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken • Laag opleidingsniveau hebben • Een criminele achtergrond hebben 	<ul style="list-style-type: none"> • Een baan hebben
Vroegsignalering en preventie onder risicojongeren	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken • Vrienden en kennissen hebben binnen de georganiseerde criminaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen reflecteren • Hebben van moreel inzicht • Een betekenisvolle, steunende derde hebben
Inzet van jongerenwerk of straat-coaches	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken • Een criminele achtergrond hebben • Vrienden en kennissen hebben binnen de georganiseerde criminaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen reflecteren • Hebben van moreel inzicht • Een nieuwe identiteit ontwikkelen • Een betekenisvolle, steunende derde hebben • Erkenning krijgen voor talenten en succeservaringen
Rolmodellen en ervaringsdeskundigen	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken • Een criminele achtergrond hebben 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen reflecteren • Hebben van moreel inzicht • Een nieuwe identiteit ontwikkelen • Een betekenisvolle, steunende derde hebben • Het criminele leven te stressvol vinden
Aanpak van criminele families	<ul style="list-style-type: none"> • Familiebanden hebben binnen de georganiseerde criminaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Het criminele leven te stressvol vinden • Het financiële gewin valt tegen
Versterken van de ouderrol	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen reflecteren • Hebben van moreel inzicht • Een betekenisvolle, steunende derde hebben • Erkenning krijgen voor talenten en succeservaringen • Ambities hebben
Gericht inzetten op opsporing/ vervolging	<ul style="list-style-type: none"> • Familiebanden hebben binnen de georganiseerde criminaliteit • Vrienden en kennissen hebben binnen de georganiseerde criminaliteit • Een criminele achtergrond hebben 	<ul style="list-style-type: none"> • Het criminele leven te stressvol vinden • Het financiële gewin valt tegen
Inzichtelijk maken van de invloed van bovenlokale criminele netwerken	<ul style="list-style-type: none"> • Een werkomgeving hebben waarin sociale banden met personen in de georganiseerde criminaliteit ontstaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Het criminele leven te stressvol vinden • Het financiële gewin valt tegen
De online leefwereld	<i>Deze Interventies verkeren in de exploratieve fase en de factoren zijn niet meegenomen</i>	
Veiligheid in en om de school	<ul style="list-style-type: none"> • Antisociale persoonlijkheidskenmerken • Laag opgeleid zijn 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnen reflecteren • Hebben van moreel inzicht • Een betekenisvolle, steunende derde hebben • Ambities hebben

Zinvolle interventies kiezen

Als je op zoek gaat naar interventies dan zijn dit de stappen:

- Raadpleeg databanken met interventies. Hierin kun je met diverse zoekfuncties een passend aanbod selecteren. Denk aan:
  - de [database Aanpakken jeugdgroepen](#) op de [wegwijzerjeugdenveiligheid.nl](#) van het CCV,
  - de [databank Effectieve jeugdinterventies](#) en
  - de [Justitiële interventies](#).
- Kijk naar de doelgroep en de doelstelling van een interventie.
- Kijk ook naar de interventies die nog niet (helemaal) erkend of onderbouwd zijn. Want ook practice based interventies en interventies met een onderzoekend karakter, kunnen doeltreffend zijn. Zoals de credible messengers. Of maak gebruik van een marketingbureau om een online platform op te zetten, of bied ondersteuning van een leefcoach.
- Pas zo nodig een bestaande interventie aan zodat deze nog sterker wordt.
- Kies voor interventies die de beschermende factoren verhogen en de risicofactoren verkleinen. Combineer deze op verschillende levensgebieden (wonen, werken, school, vrije tijd etc.)

Gecombineerde factoren en levensgebieden

Zet je een nieuwe interventie in op risicojongeren, zorg dan ook voor begeleiding naar werk of school en schuldhulpverlening. Financiële problemen maken jongeren namelijk kwetsbaar voor rekrutering.

Zet je in op beschermende factoren als 'een baan hebben' en 'geen schulden hebben' dan vermindert dit de risicofactor 'financieel kwetsbaar zijn'.

Tot slot. Een aantal uitgangspunten versterken een interventie of programma. Maak daar gebruik van.

- Jongeren zijn bijna 24 uur per dag online. Interventies die zich richten op de online leefwereld van jongeren geven inzicht in hun gedrag én op hoe je ze kunt bereiken.
- Betrek instanties met voldoende capaciteit die contact leggen met jongeren en (risico's) signaleren.
- De rol van ouders en school is belangrijk. Betrokken ouders maken het verschil in de aanpak. En een school kan signalen in een vroeg stadium opvangen.

Het jeugdteam van het CCV denkt mee over de analyse en over de mogelijkheden van interventies. We staan voor je klaar. Neem contact met ons op via jeugd@hetccv.nl

Stichting het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) draagt bij aan de maatschappelijke veiligheid door het stimuleren van publiek-private samenwerking, actieve kennisdeling van de veiligheidspraktijk en kwaliteitsontwikkeling van instrumenten en regelingen.

Bureau **Beke**

De informatie in dit document komt uit onderzoek van Bureau Beke, uitgevoerd in het kader van het Breed Offensief Tegen Ondernemende Criminaliteit (BOTOC), naar ingroeimechanismen en rekruteringsprocessen van jongeren in de criminaliteit.

COLOFON

Tekst: Bureau Beke, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

Vormgeving: CO3, Woltera Niemeijer

Fotografie: Shutterstock, Unsplash.

In opdracht van het WODC, op verzoek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, in het kader van het Breed Offensief Tegen Ondernemende Criminaliteit (BOTOC). © Het CCV, juni 2022